

Trendrapportages juridische beroepen

Toegankelijkheid, continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening

September 2006

Marijke ter Voert

De Minister van Justitie is verantwoordelijk voor de kernfuncties van het notariaat, de gerechtsdeurwaarders en de advocatuur, omdat deze functies in het belang van de rechtspleging en rechtsbedeling bij wet zijn gereguleerd. Deze verantwoordelijkheid betreft het *stelsel* van de vrije juridische beroepen. Dit brengt met zich mee dat de Minister niet verantwoordelijk is voor het individueel handelen van notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten, maar wel voor een stelsel waarin adequate maatregelen zijn getroffen die de toegankelijkheid en de vereiste kwaliteit van die diensten waarborgt. Om op de hoogte te blijven van de werking van het stelsel, wil het ministerie tweejaarlijks een overzicht van de stand van zaken en ontwikkelingen op het gebied van de a) toegankelijkheid, b) continuïteit en c) kwaliteit van de dienstverlening.

Deze fact sheet geeft een beknopt overzicht van de belangrijkste resultaten van de eerste twee trendrapportages die zijn afgerond: de Trendrapportage Notariaat (Ter Voert en Van Ewijk, 2004) en de Trendrapportage Gerechtsdeurwaarders (Ter Voert en Van Ewijk, 2006).

Box 1 Belangrijkste bevindingen

Notarissen

- De verandering van vaste naar vrije *tarieven* wordt steeds meer zichtbaar. Ten opzichte van 2002 zijn de gemiddelde tarieven in de familiepraktijk sterk gestegen. De gemiddelde tarieven in de onroerend goedpraktijk zijn verder gedaald, vooral voor de duurere huizen.
- Binnen vijftien jaar wordt bijna de helft van de notarissen van rechtswege ontslagen omdat ze de leeftijd van 65 jaar bereiken. Het aanbod van notarissen kan in de toekomst in gevaar komen, gelet op de dalende aantallen studenten notarieel recht en het dalende aantal kandidaat-notarissen.
- De kwaliteit van de dienstverlening komt onder druk te staan door de toegenomen concurrentie. De meerderheid van de (kandidaat-)notarissen vinden dat de publieke taakuitoefening en daaraan verbonden waarden doorslaggevend behoren te zijn, zoals de kwaliteit van akten, de zorgplicht, het belang van de zwakke partij en collegialiteit. Zij geven echter ook aan dat in de praktijk de bedrijfsmatige aspecten de doorslag geven, zoals het belang van grote cliënten en de winstgevendheid van akten.

Gerechtsdeurwaarders

- Door de invoering van de vrije tarieven voor schuldeisers en de landelijke bevoegdheid is de concurrentie tussen gerechtsdeurwaarders toegenomen.
- De kwaliteit van de diensten voor grote opdrachtgevers is verbeterd. Of hetzelfde geldt voor schuldenaren is twijfelachtig. Uitbreiding van de territoriale bevoegdheid heeft er toe geleid dat schuldenaren met steeds meer gerechtsdeurwaarders te maken krijgen. Het treffen van betalingsregelingen wordt daardoor moeilijker, er is minder maatwerk naar schuldenaren toe en ze zijn meer onderdeel van een gestandaardiseerd proces geworden.

Notarissen

De kernactiviteit van het notariaat bestaat uit het verschaffen van rechtszekerheid door rechtsverhoudingen vast te leggen in akten. Op tal van plaatsen in het personenrecht, onroerend goedrecht en ondernemingsrecht is de notaris uitsluitende bevoegdheid toegekend tot het verlijden van akten.

Sinds de nieuwe Wet op het notarisambt (Wna) van 1999 is de marktwerking in de beroepsuitoefening versterkt. De tarieven zijn vrij gelaten, de drempels om toe te treden tot het

ambt zijn verlaagd en er is een systeem van vrijere vestiging geïntroduceerd. Die marktwerking moet een stimulans bieden voor innovatie, hogere kwaliteit en productiviteit binnen het notariaat. De overgang naar een notariële praktijkvoering die meer dan voorheen op de markt is georiënteerd roept nieuwe vraagstukken op. Notarissen hebben een publieke functie. Ze hebben een domeinmonopolie voor de aan hen opgedragen wettelijke taken. Maar notarissen voeren hun werkzaamheden ook uit als ondernemer en moeten daarbij rekening houden met commerciële belangen. Die commerciële

belangen kunnen op gespannen voet komen te staan met de vereiste onafhankelijkheid en onpartijdigheid van notarissen.

Daarnaast zijn er processen gaande als specialisatie, schaalvergroting en internationalisering. In die processen dienen zich nieuwe dilemma's aan. Sommige notariskantoren specialiseren zich bijvoorbeeld wat op gespannen voet kan komen te staan met de ministerieplicht.¹ De toegankelijkheid voor bepaalde diensten kan daarmee in het geding komen. Daarnaast ontwikkelen zich samenwerkingsarrangementen met o.a. hypotheekverstrekkers die mogelijk de notariële onafhankelijkheid en onpartijdigheid in gevaar kunnen brengen.

Toegankelijkheid

De toegankelijkheid van het aanbod aan notariële diensten is de afgelopen jaren toegenomen. Zowel in termen van het aantal vestigingen van kantoren, zelfstandige kantoren, als het aantal notarissen. De groei van het aanbod is de laatste jaren wel afgevlakt. In 2004 zijn er in Nederland 1.440 notarissen werkzaam bij 891 kantoorvestigingen.

De vraag naar notariële diensten neemt vanaf 2002 weer toe, zowel in de familiepraktijk, als in de onroerendgoedpraktijk. In 2003 maakte ongeveer 18% van de bevolking gebruik van de diensten van een notaris.

De verandering van vaste naar vrije tarieven wordt steeds meer zichtbaar. Ten opzichte van 2002 (het laatste tarievenonderzoek) is de spreiding van de tarieven verder toegenomen. De kleine kantoren zijn gemiddeld genomen goedkoper dan de grote kantoren en de Randstad duurder dan de overige regio's. Daarnaast heeft de stijging van de tarieven in de familiepraktijk zich verder doorgezet. De tarieven liggen gemiddeld echter nog onder het maximumtarief voor minder draagkrachtigen. De gemiddelde tarieven in de onroerend goedpraktijk zijn verder gedaald, vooral voor de duurdere huizen. In 2002 is voor de meeste consumenten niet de prijs, maar de vaste relatie of nabijheid van een kantoor de belangrijkste reden om voor een bepaald notariskantoor te kiezen.

Continuïteit

Het aantal geslaagde studenten notarieel recht is de laatste jaren afgenomen tot ongeveer 220 per jaar. Het aantal kandidaat-notarissen is gedaald van 2.135 in 2001 naar 2.061 in 2004. Binnen vijftien jaar defungeert bijna de helft van de notarissen omdat ze de leeftijd van 65 jaar bereiken. Er kunnen zich in de toekomst problemen voordoen in het aanbod van notarissen, gelet op de dalende aantallen studenten notarieel recht en het dalende aantal kandidaat-notarissen. Daar komt bij dat het aantal vrouwelijke kandidaten toeneemt (in 2004 is 58% vrouw) en deze groep noemt meer belemmeringen om zich als notaris te vestigen.

De meeste kandidaat-notarissen vinden het geen aantrekkelijk perspectief een notaris in een solitaire vestiging op te volgen, of zelf een nieuwe vestiging op te starten. De voorkeur gaat uit naar het opvolgen van een notaris in een bestaande maatschap, werken in deeltijd of als notaris in loondienst. Voor het starten van een (zelfstandige) vestiging zien zij knelpunten in het verwerven van marktaandeel, onzekerheid over de markt, de hoogte van investeringen (onder andere goodwill), en de brede kennis die nodig is voor het bieden van volledige dienstverlening. Vrouwelijke kandidaten zien bovendien vaker belemmeringen in de combinatie van het ondernemerschap met zorgtaken en deeltijdwerken. De belemmeringen die kandidaat-notarissen in 2004 noemen, zijn vrijwel dezelfde als in 2002.

De bedrijfseconomische gegevens van notariskantoren laten gemiddeld genomen in 2003 geen grote veranderingen zien in vergelijking met 2002. Na een daling tussen 1999 en 2001 is de omzet en winst in 2002 en 2003 nagenoeg gelijk gebleven. Wel zijn de verschillen in winst en omzet tussen de kantoren groter geworden. In 2002 was bij 52 notarissen de financiële situatie ongunstig en in 2003 bij 89 (van de ruim 1.400 notarissen).

Kwaliteit

De laatste jaren heeft de KNB initiatieven genomen om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren, zoals het opstellen van KNB-kwaliteitsnormen en het starten van pilot-kwaliteitsaudits.

Voor wat de beroepsethiek betreft, vindt de meerderheid van zowel kandidaat-notarissen als notarissen dat de publieke taakuitoefening en daaraan verbonden waarden doorslaggevend behoren te zijn, zoals de kwaliteit van akten, de zorgplicht, het belang van de zwakke partij en collegialiteit. (Kandidaat-)notarissen geven echter aan dat in de praktijk de bedrijfsmatige aspecten de doorslag geven, zoals het belang van grote cliënten en de winstgevendheid van akten. De meeste beroeps- en gedragsregels worden van belang geacht, behoudens enkele uitzonderingen, zoals de *full service*-regel die door ongeveer 10% van de (kandidaat-)notarissen als minder belangrijk wordt gezien. Men is van mening dat de gedragsregels op het eigen kantoor goed worden nageleefd, maar dat bij de beroepsgroep die naleving is afgenomen, ten gunste van commerciële belangen. De meeste notarissen vinden dat binnen de beroepsgroep geen klimaat bestaat waarin notarissen elkaar aan kunnen spreken op de naleving van beroeps- en gedragsregels.

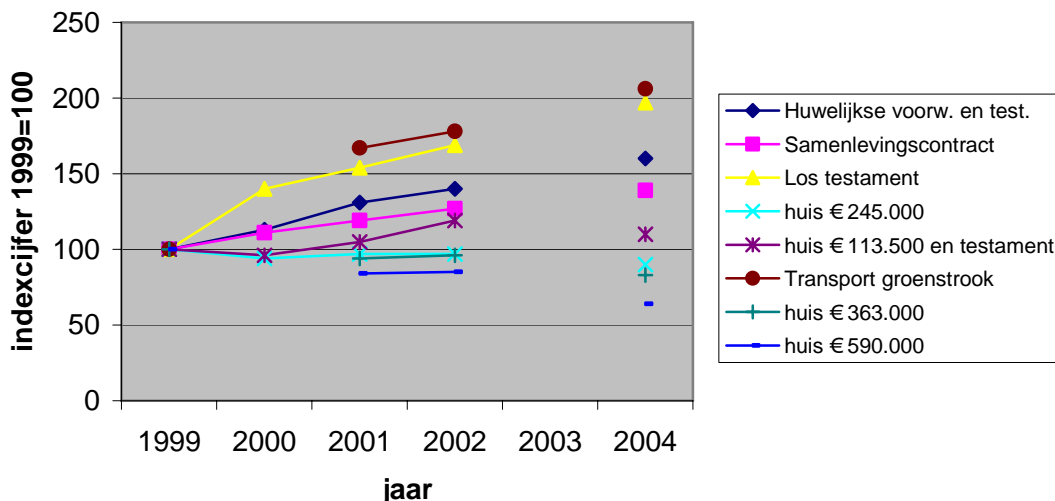
Het aantal klachten dat de afgelopen jaren bij de KNB is ingediend, is ongeveer gelijk gebleven. Het aantal behandelde tuchtzaken bij de Kamers van Toezicht is verdubbeld ten opzichte van 1999 tot ruim 300 in 2003. Eén op de zes behandelde klachten resulteerde in een maatregel tegen de betreffende notaris. Gezien het aantal akten dat jaarlijks passeert, is het aantal klachten en

¹ De ministerieplicht houdt in dat een notariskantoor niemand zijn diensten mag weigeren, tenzij daar gegronde redenen voor zijn.

tuchtrechtzaken gering. Bij deze gegevens moet de kanttekening worden geplaatst dat het aantal klachten dat bij ringvoorzitters wordt ingediend over declaraties onbekend is, en dat de consument de inhoudelijke kwaliteit van een akte en de integriteit van de notaris moeilijk kan beoordelen. Tuchtrechtelijke uitspraken worden te weinig publiek gemaakt om voor de beroepsgroep als normatief kader te dienen.

De meerderheid van de consumenten is tevreden over de kwaliteit van notariële diensten. De consumenten die minder tevreden zijn, zijn dat vanwege de – naar eigen zeggen – onduidelijke samenstelling en hoogte van tarieven. De meerderheid van de consumenten is van mening dat notarissen onpartijdig, deskundig en te vertrouwen zijn.

Figuur 1 Indexcijfers tarieven notariële akten 1999-2004

Gerechtsdeurwaarders

Gerechtsdeurwaarders verrichten ambtelijke handelingen op het terrein van het civiele recht: van het betekenen van dagvaardingen, vonnissen en andere mededelingen aan belanghebbenden, tot en met het executeren van vonnissen. De gerechtsdeurwaarder is, net als de notaris, zowel ondernemer als openbaar ambtenaar en mag in principe niet weigeren ambtshandelingen uit te voeren. Bij de executie van vonnissen oefent de gerechtsdeurwaarder publieke macht uit. Om te voorkomen dat schuldeisers het recht in eigen hand nemen (eigenrichting) en de tenuitvoerlegging van een gerechtelijk vonnis zelf afdwingen, is de gerechtsdeurwaarder belast met deze taak. Hij dient daarbij onafhankelijk en onpartijdig te handelen in het belang van een betrouwbare en zorgvuldige rechtspleging. Behalve de belangen van de opdrachtgever moet de deurwaarder ook de belangen van andere betrokken partijen dienen.

Bij het uitbrengen van dagvaardingen is er geen sprake van dwang. De ambtelijke bevoegdheid is in dit geval gebaseerd op de gedachte dat het van belang is zekerheid te hebben dat de wederpartij kennis heeft genomen van een (gerechtelijke) mededeling.

Gerechtsdeurwaarders voeren tevens niet-ambtelijke taken uit, zoals de incasso van geldvorderingen, advisering (bijvoorbeeld debiteurenbeheer) en procesvoering. Deze nevenactiviteiten mogen niet zozeer de

bovenaan gaan voeren dat de gerechtsdeurwaarder feitelijk niet meer voor de ambtspraktijk beschikbaar is en zij mogen ook geen afbreuk doen aan het vertrouwen van het ambt van gerechtsdeurwaarder.

In juli 2001 is de Gerechtsdeurwaarderwet ingevoerd met onder meer als doel de marktwerking binnen de beroepsgroep te vergroten. Onder de nieuwe wet hebben gerechtsdeurwaarders een landelijke bevoegdheid gekregen, zijn de vestigingsmogelijkheden versoepeld, en zijn de tarieven voor opdrachtgevers vrij gelaten. Tevens is het toezicht op de beroepsgroep verscherpt door de beroepsvereniging te veranderen in een publiekrechtelijke organisatie met verordenende bevoegdheid en wettelijk tuchtrecht en financieel toezicht in te voeren.

Toegankelijkheid

Vraag en aanbod lijken redelijk met elkaar in evenwicht. Er zijn geen aanwijzingen dat opdrachtgevers onvoldoende toegang tot de ambtelijke dienstverlening hebben. Nederland telt in 2005 368 gerechtsdeurwaarders en 414 kandidaat-gerechtsdeurwaarders. Het aantal (kandidaat-)gerechtsdeurwaarders is in acht jaar tijd gestegen met 33%. Het aantal kantoren is in diezelfde periode echter gedaald. Er is dus sprake van schaalvergroting. Die schaalvergroting doet zich ook voor in de vorm van een toename van het aantal samenwerkingverbanden tussen kantoren. In totaal zijn er zeven formele samenwerkingsverbanden die een landelijke of

Box 2 Vrije beroepen

Notarissen, advocaten en gerechtsdeurwaarders behoren tot de tot de groep van 'vrije beroepsbeoefenaren'. Belangrijke kenmerken van de vrije beroepen zijn:

- de dienstverlening bestaat hoofdzakelijk uit een intellectuele prestatie;
- dienstverlening met inspanningsverbintenis (geen resultaatsverbintenis);
- hoog opleidingsniveau (HBO+);
- permanente educatie;
- vertrouwensrelatie met afnemer;
- groter belang op de achtergrond (volksgezondheid, rechtsbescherming);
- gereguleerd beroep (wettelijk dan wel privaat- of publiekrechtelijk);
- (tuchtrechtelijk) toezicht beroepsuitoefening;
- economisch onafhankelijke beroepsuitoefening (ondernemersrisico);
- professionele autonomie (persoonlijke verantwoordelijkheid).

Een belangrijk element van de vrije beroepen is dat er publieke belangen in het geding zijn en er vaak sprake is van informatieasymmetrie tussen cliënten en dienstverleners. Om de borging van het publieke belang niet alleen aan de werking van de markt over te laten, zijn deze beroepen in een bepaalde mate door wetgeving gereguleerd. Vaak in combinatie met zelfregulering door de beroepsorganisatie. De laatste jaren wordt de regulering van de vrije beroepen kritisch bekeken (zie Europese Commissie, 2004, 2005; MDW-operatie) en wordt nagegaan of bepaalde regels noodzakelijk of proportioneel zijn voor het doel dat ze beogen te beschermen. Hierbij wordt vooral gekeken naar regels over toetredingsbeperkingen, prijsregulering, reclame en de ondernemingsstructuur.

Vanuit een economisch perspectief kunnen dergelijke regels de concurrentie tussen dienstverleners verhinderen of beperken, zodat de beroepsbeoefenaren minder worden gestimuleerd om kostenefficiënt te werken, de prijzen te verlagen, de kwaliteit te verbeteren of innovatieve diensten aan te bieden (Europese Commissie, 2004). Zelfregulering door juridische beroepen en mededingingsbeperkingen kunnen volgens rechtseconomen bijvoorbeeld tot de volgende verstoringen van de markt leiden (den Hertog, 2000; Stephen & Love, 2000):

- *kartelvorming*: door toegangsbeperking en tariefregulering kunnen leden van de beroepsgroep een hoog inkomen bedingen; reclamebeperkingen zorgen ervoor dat de interne markt in balans blijft.
- *rent seeking*: regulering is het gevolg van lobbyactiviteiten door belangengroepen. Als belangengroepen er in slagen de autoriteiten te beïnvloeden, kan dit tot gevolg hebben dat regulering vooral het belang van deze groepen dient en niet het algemeen belang.
- *marktfalen*: de markt functioneert niet optimaal omdat er sprake is van een gebrek aan concurrentie, publieke goederen, externe effecten of informatieasymmetrie.

Anderzijds worden ook redenen genoemd waarom een zekere regulering van de professionele diensten nodig kan zijn (Europese Commissie, 2004):

- de beroepsbeoefenaren hebben een hoog niveau van kennis waarover de consumenten niet noodzakelijk beschikken (informatieasymmetrie);
- de externe gevolgen, aangezien deze diensten ook gevolgen kunnen hebben voor derden;
- en het feit dat bepaalde professionele diensten worden geacht "openbare goederen" voort te brengen die een waarde hebben voor de samenleving in het algemeen.

Voorstanders van restrictieve regels voeren daarom aan dat deze regels bedoeld zijn om de kwaliteit van de professionele diensten te waarborgen en de consumenten te beschermen tegen kwade praktijken.

De informatieasymmetrie tussen de cliënt en dienstverlener houdt in dat de cliënt door gebrek aan kennis de kwaliteit van de dienstverlening niet kan beoordelen. Levert de dienstverlener vertrouwensgoederen dan kan de cliënt zowel vooraf als achteraf de kwaliteit niet goed beoordelen; bij ervaringgoederen is de kwaliteit na aankoop wel te beoordelen. Als de cliënt noch vooraf noch achteraf kan toetsen of de geboden kwaliteit goed is, kan hij ook niet beoordelen of de prijs-kwaliteitverhouding in balans is. Dit kan leiden tot de volgende processen:

- *Negatieve selectie*: in een markt waarin de kwaliteit van de dienstverlening niet goed te beoordelen is, wordt enkel geconcurrerd op basis van tarieven en niet op basis van de kwaliteit van de dienstverlening. In een dergelijke markt is het risico groot dat de aanbieders van lage kwaliteit tegen een lage prijs de aanbieders van hoge kwaliteit uit de markt concurreren.
- *Moral hazard*: dienstverleners bieden een lage kwaliteit omdat de cliënt toch geen inzicht heeft in de eisen die aan de dienstverlening kunnen worden gesteld.
- *Free rider gedrag*: omdat het verschil in geboden kwaliteit niet zichtbaar is, bestaat het gevaar dat professionals die een gemiddelde of slechte kwaliteit leveren toch hoge tarieven in rekening kunnen brengen, omdat zij 'meeliften' op het gemiddelde kwaliteitsniveau van de groep.
- *Principaal-agent probleem*: een gebrek aan informatie bij consumenten (de agenten), zou beroepsbeoefenaren (de principalen) kunnen verleiden om extra diensten te leveren, die consumenten niet zouden hebben gewild als zij volledige informatie hadden gehad.

Hoewel gerechtsdeurwaarders tot de vrije beroepen worden gerekend, voldoen ze in mindere mate aan de beschrijving dan notarissen en advocaten. De diensten van gerechtsdeurwaarders zijn minder complex van aard en geen vertrouwensgoederen maar ervaringsgoederen. Opdrachtgevers zijn veelal *repeat players* die de kwaliteit van de diensten achteraf goed kunnen beoordelen en om geen opdrachtgevers te verliezen hebben gerechtsdeurwaarders belang bij een goede reputatie. De regulering door de overheid is dus vooral ingegeven door het publieke belang dat gerechtsdeurwaarders dienen: het voorkomen van eigenrichting, rechtszekerheid voor zowel schuldeisers als schuldenaren en het belang van een goede rechtspleging in het algemeen.

regionale dekking bieden. Ongeveer de helft van de kantoorvestigingen in Nederland maakt onderdeel uit van een samenwerkingsverband. Door de invoering van de vrije tarieven voor schuldeisers en de landelijke bevoegdheid is de concurrentie tussen gerechtsdeurwaarders toegenomen.

Continuïteit

Ongeveer een kwart van de gerechtsdeurwaarders zal het ambt binnen tien jaar verlaten omdat ze 65 jaar worden. In principe zijn er voldoende kandidaat-gerechtsdeurwaarders om deze uitstroom op te vangen. Wel ziet het er naar uit dat er weinig nieuwe solitaire kantoren bij zullen komen. Evenals bij het notariaat, vinden kandidaten het starten van een nieuw solitair kantoor niet aantrekkelijk en zien ze vooral knelpunten wat betreft het verwerven van voldoende marktaandeel, de hoogte van de investeringen en de mogelijkheid om parttime te werken. De meeste kandidaten willen gerechtsdeurwaarder worden in een associatief verband.

De gemiddelde winst per kantoor is tussen 2003 en 2004 nagenoeg gelijk gebleven. De verschillen tussen kantoren zijn wel groter geworden. In 2001 was ongeveer de helft van de omzet afkomstig van ambtelijke diensten. Recente gegevens hierover zijn er niet.

In 2005 is het aantal deurwaarders dat onder verscherpt toezicht staat bij het Bureau Financieel Toezicht, gestegen naar 20 en is één kantoor failliet gegaan. Risico's voor de continuïteit van bestaande kantoren zijn de voorfinanciering van opdrachtgevers, riskante prijsafspraken en te grote afhankelijkheid van een enkele opdrachtgever.

Kwaliteit

Voor de ontwikkelingen op het gebied van kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening zijn de resultaten van toezicht door de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders en het BFT, beroeps-ethische dilemma's en oordelen over de kwaliteit in beeld gebracht.

Voor opdrachtgevers bestaat de kwaliteit van de gerechtsdeurwaarder onder andere uit de snelheid van werken, scoringspercentages en efficiënte communicatie. Voor grote opdrachtgevers is tevens een hoge mate van automatisering van belang. De meeste opdrachtgevers zijn vaste klanten en kunnen de inhoudelijke en commerciële kwaliteit van de diensten goed beoordelen. Er is geen sprake van informatie-asymmetrie en processen als negatieve selectie en het principaal-agent probleem zullen zich niet snel voordoen. Gerechtsdeurwaarders stemmen hun bedrijfsvoering af op de wensen van belangrijke opdrachtgevers. De toegenomen automatisering en het ontstaan van samenwerkingsverbanden met een landelijke dekking zorgen ervoor dat er steeds efficiënter gewerkt kan worden en dat opdrachtgevers goed kunnen controleren of alles volgens de afspraken verloopt.

De kwaliteit van de diensten voor grote opdrachtgevers lijkt dus verbeterd. Of hetzelfde geldt voor schuldenaren is twijfelachtig. Uitbreiding van de territoriale bevoegdheid heeft er toe geleid dat schuldenaren met steeds meer gerechtsdeurwaarders te maken krijgen. Het treffen van betalingsregelingen wordt daardoor moeilijker, er is minder maatwerk naar schuldenaren toe en ze zijn meer onderdeel van een gestandaardiseerd proces geworden.

Het aantal klachten dat bij de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders is ingediend, is toegenomen van 350 in 2002 naar 528 in 2005. Die stijging zal voor een deel samenhangen met de toegenomen omvang van het werk van gerechtsdeurwaarders en het aantal te verrichten handelingen. Het overgrote deel van de klachten wordt ingediend door schuldenaren. De tuchtkamer vindt jaarlijks tussen de 40 en 65 klachten gegrond. Kanttekeningen die bij de werking van het tuchtrecht worden geplaatst zijn onder andere de lange doorlooptijden, de geringe sancties die de Kamer oplegt en de beperkte en late publicatie van tuchtrechtelijke uitspraken.

Bij het BFT staat in 2004 en 2005 ongeveer 5% van de gerechtsdeurwaarders onder verscherpt toezicht. Bij deze gerechtsdeurwaarders is de financiële situatie zodanig risicovol dat ze minimaal één keer per jaar worden gecontroleerd en ze diverse keren per jaar financiële gegevens moeten overleggen. Verder constateert het BFT bij ongeveer eenderde van de kantoren die ze in 2004 en 2005 hebben onderzocht, tekortkomingen in de betaalorganisatie, periodieke informatievoorziening of bewaringspositie. In 2005 zijn drie gerechtsdeurwaarders uit het ambt gezet naar aanleiding van klachten van het BFT. Eén kantoor waar twee van deze gerechtsdeurwaarders werkzaam waren, is failliet gegaan.

Dit voorval heeft vraagtekens gezet bij de effectiviteit van het toezicht. Een snellere aanpak van problemen zou mogelijk moeten zijn door bijvoorbeeld een bewindvoerder te benoemen die orde op zaken kan stellen.

Verder zijn er verschillende ontwikkelingen die een bedreiging vormen voor de onafhankelijke en onpartijdige positie van de gerechtsdeurwaarder en ten koste kunnen gaan van de dienstverlening aan de schuldenaar. Zo kan de omzet van een kantoor te sterk afhankelijk zijn van enkele grote opdrachtgevers en worden er soms te hoge commerciële risico's genomen, waardoor gerechtsdeurwaarders in een kwetsbare positie komen.

Als het accent sterk op de niet-ambtelijke werkzaamheden ligt, is het de vraag of de ambtelijke status niet te veel ten dienste van commerciële activiteiten wordt gebruikt. De titel en privileges geven gerechtsdeurwaarders een concurrentievoordeel ten opzichte van incassobureaus. Ook kan ten aanzien van schuldenaars in het buitengerechtelijke incasso-traject de indruk worden gewekt dat men in de hoedanigheid van gerechtsdeurwaarder optreedt, bijvoorbeeld door in brieven het gerechts-

deurwaarderslogo te gebruiken. Het moet voor schuldenaren duidelijk zijn in welke hoedanigheid de deurwaarder opereert: buitengerechtelijk of gerechtelijk. Recente gegevens over de verhouding ambtelijke en niet-ambtelijke activiteiten van kantoren zijn niet bekend. Het zou wat dit betreft

aan te bevelen zijn als het BFT in de toekomst afzonderlijke financiële gegevens voor ambtelijke en niet-ambtelijke werkzaamheden zou opvragen en tevens inzicht krijgt in de hoeveelheid zaken die binnen een kantoor doorstromen van het niet-ambtelijke naar het ambtelijke traject.

Literatuur

Europese Commissie

Verslag over de mededinging op het gebied van de professionele dienstverlening
Brussel, COM(2004) 83 definitief, 2004

Hertog, J. den

General theories of regulation

In: B. Bouckaert & G. de Geest (red). *Encyclopedia of Law and Economics*
Aldershot, Edward Elgar, 2000, pp. 223-270

Stephen, F. H. en J. H. Love

Regulation of Legal Profession

In: B. Bouckaert & G. de Geest (red). *Encyclopedia of Law and Economics*
Aldershot, Edward Elgar, 2000, pp. 987-1017

Voert, M. ter en M. van Ewijk

Eerste trendrapportage notariaat

Den Haag, WODC cahier 2004-12, 2004

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Justitie weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.